

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРИБУТКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено та систематизовано підходи вітчизняних учених щодо визначення теоретичних основ сутності прибутку.

Ключові слова: прибуток, економічна категорія, концепції прибутку, фінансовий результат.

Abstract

The approaches of domestic scientists to determine the theoretical foundations of the essence of profit are investigated and systematized.

Keywords: profit, economic category, profit concept, financial result.

Вступ

Прибуток посідає особливе місце в системі ринкової економіки. Саме прибуток, як головна рушійна сила ринкової системи господарювання, є інструментом регулювання економічних процесів та узгодження потреб та інтересів держави, підприємств і населення. Це поняття є одним із найбільш неоднозначних та дискусійних. Складність його визначення обумовлена різноманітністю інтересів, які він відображає. Питання про роль прибутку в сучасній економічній системі, умови його формування і використання, виявлення впливу розподілу прибутку на мотивацію підприємців і працівників підприємств, вибір стратегій використання прибутку у регулюванні економічних процесів і суспільних інтересів залишаються відкритими в економічній теорії. Дослідження питання прибутку бере початок ще з XVII ст. і продовжується до сьогодні. Хоча дана проблематика знайшла своє відображення у багатьох наукових працях, варто зауважити, що більш детальне дослідження економічної сутності даного поняття, систематизація поглядів різних вчених зумовлює актуальність та наукову значимість подальшого дослідження.

Метою даної роботи є дослідження концепцій економічної сутності прибутку, які розробляли різні вчені та узагальнення існуючих визначень даної категорії в сучасних умовах господарювання.

Результати дослідження

Дослідження ролі прибутку в сучасній економічній літературі важко переоцінити. Ця економічна категорія відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці та рівень собівартості [1].

Еволюція економічної думки засвідчує, що становлення економічної системи відбувалося поступово, у міру розвитку як економічної теорії, так і самої економіки. Поступовим і різноплановим було й визначення сутності прибутку. Вагомий внесок у розроблення теоретичних основ дослідження прибутку в системі макроекономічних показників регулювання економіки зробили такі зарубіжні вчені, як А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, У. Джевонс, Л. Вальрас, А. Маршалл, Дж.М. Кейнс, Ф. Найт, В. Парето, А. Пігу, А. Лаффер, М. Фрідмен, Й. Шумпетер, Т. Веблен, Дж. Гобсон, Г. Мінз, А. Берлі.

Важливі аспекти прибутку, особливості його формування та використання у специфічних умовах ринкової трансформації економіки досліджували і вітчизняні науковці. Водночас у фаховій літературі недостатньо досліджені теоретичні та прикладні аспекти прибутку, його сутності і ролі в ринкових умовах господарювання, особливості формування і використання в корпоративному секторі економіки. Це негативно позначається на процесі удосконалення механізмів функціонування підприємств та рівні їх прибутковості.

Погляди вітчизняних вчених щодо концепції прибутку можна систематизувати у Таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні концепції економічної сутності прибутку вітчизняних учених

Автор	Прибуток - це
1. Гальчинський А. С. [1]	різниця між продажною ціною товару або послуги і витратами виробництва. Виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту.
2. Опарін В. М. [2]	форма фінансових ресурсів, прирощених (зароблених) підприємством у результаті його господарської діяльності. Він спрямовується, насамперед, на розвиток виробництва.
3. Поддєрьогін А. М. [3]	важливий показник ефективності виробничо-господарської діяльності, а також джерелом формування централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів.
4. Мочерний С. В. [4]	перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу і витратами капіталу на її виробництво.
5. Білик В. О. [5]	<p>Прибуток:</p> <p>1) є результатом капіталу як обов'язкового фактора будь-якого виробництва;</p> <p>2) винагорода капіталіста за відстрочку особистого споживання власного капіталу, за ризик в очікуванні ефекту від вкладених у виробництво засобів;</p> <p>3) як трудовий дохід від підприємницької діяльності у всіх його видах</p> <p>4) як результат існування монополії.</p>
6. Осовська Г. В., Юшкевич О. О. [6]	перевищення доходів від продажу товарів та послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства, підприємця. Прибуток обчислюється як різниця між виручкою від реалізації продукту господарської діяльності та сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні.
7. Біла О. Г. [7]	позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, який характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, рівень собівартості.
8. Бойчик І. М. [8]	частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності.
9. Філімоненков О. С. [9]	частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у грошах частина чистого доходу, одна з його форм.

На сучасному етапі розвитку економіки прибуток трактується більшістю економістів як перевищення доходів над витратами. Аналізуючи дані поняття, можна зробити висновок про те, що категорію «прибуток» можна трактувати абсолютно по-різному. Проте варто виділити наступні спільні ознаки:

1. Прибуток можна визначити як різницю між валовим доходом і валовими витратами.
2. Прибуток – це один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства.
3. Безперечно варто стверджувати, що прибуток є результатом творчої діяльності

Висновки

Головним завданням фінансового менеджера є максимізація прибутку, що є неможливим без глибокого розуміння даного поняття. Дослідивши різні погляди науковців на економічну сутність прибутку, неможливо однозначно стверджувати, яка з наведених концепцій є правильною та

досконало сформульованою, оскільки кожна пояснює певний важливий аспект даного питання. Проте узагальнення даних поглядів становить сучасну теорію прибутку, яка досі залишається незавершеною та потребує подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основи економічних знань: навч. посіб. / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Вища школа, 2002. – 543 с.
2. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.
3. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 460 с., іл.
4. Економічна енциклопедія Т. 3. «П» (поручництво) – Я (японський центр продуктивності) / Редкол.: Б. Д. Гаврилишин, С. В. Мочерний (відп. ред.), О. А. Устенко (заст. відп. ред.) та ін. – К. – Тернопіль : ВЦ "Акад." ТАНУ, 2002. – 952 с.
5. Економічна теорія : навч. посібник / За ред. В. О. Білика, П. Т. Саблука; 4-е вид., перероб. та доп. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 560 с.
6. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.
7. Біла О. Г. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. Г. Біла. – Львів: Магнолія, 2009. – 383 с.
8. Бойчик І. М. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с.
9. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. С. Філімоненков. – К. : Кондор, 2007. – 400
10. Єпіфанова І. Ю. Фактори зростання прибутку підприємства [Текст] / І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Молодий вчений. - 2016. - № 7(34). - С. 46-49.
11. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Дзеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Іванчик Тамара Віталіївна – студентка групи МОф-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Науковий керівник: **Дзеджула В'ячеслав Васильович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Tamara V. Ivanchyk – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.2mo15.ivanchyk@gmail.com

Supervisor **Vyacheslav V. Dzhedzhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia